

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 39/2000 vp

Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä marraskuuta 2000 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta (HE 172/2000 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat eduskunta-aloitteet:

- LA 68/2000 vp — Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta
- LA 172/2000 vp — Olavi Ala-Nissilä /kesk ym.: Laki tuloverolain 31 §:n muuttamisesta

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Kari Aaltonen, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Marja-Liisa Manner, Verohallitus
- johtaja Tero Honkavaara, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- johtaja Esko Kiviranta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
- lainopillinen asiamies Anna Lundén, Suomen Yrittäjät ry.

Keskuskauppakamari on lähettänyt asiasta kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Elinkeinonharjoittajien ja maatalouden harjoittajien oikeutta saada vähentää verotuksessaan yksityisvarallisuuteen kuuluvan oman auton käytöstä aiheutuneet kulut ei ole nykyisin laissa yksityiskohtaisesti säännelty. Hallitus ehdottaa elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia ja

maatilatalouden tuloverolakia muutettavaksi siten, että elinkeinonharjoittajat ja maatalouden harjoittajat saisivat tehdä ylimääräisen vähennyksen silloin, kun yksityisvarallisuuteen kuuluvaa autoa käytetään elinkeinotoiminnassa tai maataloudessa.

Vähennettävä määrä nousisi ehdotuksen mukaan vastaamaan palkansaajien verotuksessa verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärää. Lisääntyneiden elantokustannusten johdosta myönnettävää vähennystä ehdotetaan vastaavasti korotettavaksi siten, että vähennettävä määrä nousisi vastaamaan palkansaajien verotuksessa verovapaan päivärahan enimmäismäärää.

Jos elinkeinotoimintaan liittyvästä työmatkasta aiheutuneet todelliset elantokustannusten lisäykset olisivat suuremmat kuin palkansaajan verovapaan päivärahan määrä, vähennettäisiin tilapäisestä työmatkasta aiheutuneet todelliset lisäkustannukset elinkeinotoiminnan luonnollisina vähennyksinä.

Ehdotuksen mukainen uusi vähennys voitaisiin tehdä vain tavanmukaisen toiminta-alueen ulkopuolelle tehdyistä matkoista. Lisävähennyksen myöntäminen edellyttää ajopäiväkirjaa tai

muuta luotettavaa selvitystä autolla ajetuista kilometrimääristä.

Lisäksi elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että luottolaitosten niin sanottujen järjestämättömien saamisten korkoja koskevan säännöksen voimassaoloaikaa jatkettaisiin. Näitä korkoja ei luettaisi veronalaisiksi tuloiksi myöskään verovuosilta 2000—2002 toimitettavissa verotuksissa.

Lakialoitteet

Lakialoitteeseen LA 68/2000 vp sisältyvän lakiehdotuksen mukaan elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin sisällytettäisiin matkakulujen vähentämistä koskeva säännös.

Lakialoitteeseen LA 172/2000 vp sisältyvän lakiehdotuksen mukaan sisällytettäisiin tuloverolakiin vastaava säännös.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä.

Hallituksen esitys sisältää säännökset elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan ja maatilatalouden tuloverolain mukaan verotettujen osalta. Sitä vastoin siihen ei sisälly säännösehdoituksia niiden osalta, joihin sovelletaan tuloverolain mukaista ansiotulon verotusta, eikä myöskään metsätaloudenharjoittajaa koskevia erityissäännöksiä.

Metsätaloudenharjoittajan ja freelancer-työntekijöiden verotuksessa ei valtiovarainministeriön vero-osaston mukaan pitäisi syntyä epäkohdia tai ratkaisemattomia ongelmia. Metsätaloudenharjoittajien ja freelancer-työntekijöiden oikeus tulonhankkimiskulujen vähentämiseen ei muutu hallituksen esityksen johdosta, vaikka hallituksen esityksessä ehdotetaankin niin kutsutun yrittäjien päivärahapäätöksen poistamista. Metsätaloudenharjoittajat ja freelancer-työn-

tekijät saavat vähentää tulonhankkimiskulut ensisijaisesti esittämänsä selvityksen perusteella. Metsätalouden harjoittajat ja freelancer-työntekijät eivät valtiovarainministeriön kannan mukaan myöskään menettäisi mahdollisuutta kaavamaisen vähennyksen tekemiseen silloin, kun selvitystä menoista ei ole esitetty.

Freelancer-työntekijällä tarkoitetaan yleensä työntekijää, jolla on verovuoden aikana samanaikaisestikin useita työn- tai toimeksiantajia. Myös freelancer-työntekijän saama matkakustannusten korvaus on verovapaata silloin, kun häneen sovelletaan palkansaajaa koskevia säännöksiä. Jos freelancer-työntekijä ei ole työsuhhteessa, vaan hänelle maksetaan työ- tai käyttökorvausta, matkakustannusten korvaukset ovat veronalaista tuloa. He saavat tällöin kuitenkin vähentää tulonhankkimiskuluina toteutuneet menot.

Vaikka metsätaloudenharjoittajan ja freelancer-työntekijöiden oikeus tulonhankkimiskulujen vähentämiseen ei tässä esityksessä muutu, se ei myöskään nousisi vastaamaan elinkeinon- ja

maataloudenharjoittajan vähennysmahdollisuutta. Tässä suhteessa hallituksen esitys on epäneutraali eri yrittäjyryhmien kesken. Se myös monimutkaistaa verohallinnon työtä.

Valiokunta katsoo, että hallituksen on tarpeen valmistella edelleen ratkaisua, jolla kaikki yrittäjyryhmät saadaan tulonhankkimiskulujen vähentämisen suhteen tasavertaiseen asemaan.

Hallituksen esityksen lainsäädäntötekniikka poikkeaa siitä, mitä käytetään palkansaaajien matkakorvauksissa. Vähennykset tehtäisiin ns. lisävähennyksinä, jotka nousisivat yhdessä toteutuneiden menojen kanssa vastaamaan palkansaaajien verovapaiden matkakorvausten enimmäismääriä. Ratkaisulla on mm. haluttu varmistaa, että elantokustannusten lisäyksiä ei vähennetä useampikertaisina.

Vaikka verovalvonnallinen tavoite on sinänsä tärkeä, ehdotettu säännösrakenne on valiokunnan käsityksen mukaan varsin mutkikas pienyrytyksissä sovellettavaksi. Todennäköistä onkin, että käytännön soveltamistilanteissa joudutaan tekemään eräitä yksinkertaistuksia. Useiden asiantuntijatahojen näkemyksen mukaan ei olisikaan ollut varsinaista estettä sille, että matkakorvausten vähennyskelpoisuus olisi säädöstasolla ratkaistu uuden lisävähennyksen sijaan muuttamalla elinkeinotulon ja maatalouden tuloverolakeja siten, että yrittäjät voivat vähentää työmatkakulut joko käyttäen todellisten menojen määrää tai kaavamaisista matkakustannusten määrää vastaavalla tavoin kuin tuloverolain 73 §:ssä säädetään palkansaaajien osalta. Tähän esimerkiksi elinkeinonharjoittajakin on joka tapauksessa oikeutettu muuttaessaan yritysmuotonsa henkilö- tai osakeyhtiöksi.

Valiokunnan näkemyksen mukaan sekä verohallinnon että verovelvollisten käytännön työn helpottamiseksi verohallinnon tulisi voida ohjeistaa soveltamistilanteita mm. siten, että lisävähennykset voidaan käytännön vero- ja kirjanpitytyössä rinnastaa mahdollisimman tasavertaisesti palkansaaajien verovapaisiin päiväraha- ja kilometrikorvauksiin. Tämä merkitsisi mm. vastaavaa matkalaskukäytäntöä kuin palkansaaajilla, jolloin varsinkin määrältään vähäisiä kilometrikorvauksia voitaisiin — kuten palkansaa-

jillakin — käsitellä matkaselvityksiä vastaan myös pelkkinä kaavamaisina vähennyksinä. Tämä ei valiokunnan mielestä tarkoita sitä, etteikö matkoista edellytettäisi aina ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä.

Valiokunta toteaa, että ehdotettuun maatilatalouden tuloverolain 10 c §:n 2 momenttiin sisältyy uusi "maatalouteen liittyvä tavanmukainen toiminta-alue" -käsite. Valiokunta toteaa, että tämän säännöksen käytäntöön soveltamista tulee erikseen seurata.

Valiokunta katsoo, että käytännön soveltamistilanteita tulisi seurata ja ohjeistaa verovelvollisia väärinymmärrysriskien vähentämiseksi. Edelleen valiokunta katsoo, että soveltamisongelmien ilmetessä hallituksen tulee ryhtyä viipymättä toimiin lainsäädännön korjaamiseksi siten, että elinkeinonharjoittajien matkavähennykset saatetaan myös lakitekniseltä ratkaisultaan esitettyä tasavertaisemmin vastaamaan palkansaaajiin sovellettavaa lainsäädäntötekniikkaa. Valiokunta ehdottaa, että hyväksytään asiaa koskeva lausuma (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Käsittelemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina,

että lakialoitteisiin LA 68/2000 vp ja LA 172/2000 vp sisältyvät lakiehdotukset hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että käytännön soveltamistilanteita seurataan ja verovelvollisia ohjeistetaan väärinymmärrysriskien vähentämiseksi. Edelleen eduskunta edellyttää, että soveltamisongelmien ilmetessä hallitus ryhtyy toi-

VaVM 39/2000 vp — HE 172/2000 vp

miin lainsäädännön korjaamiseksi siten, että elinkeinon- ja maatilataloudenharjoittajien matkavähennykset saatetaan lakitekniseltä ratkaisultaan tasa-

vertaisemmin vastaamaan palkansääntöihin sovellettavaa lainsäädäntötekniikkaa.

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Maria Kaisa Aula /kesk	Matti Saarinen /sd
vpj.	Kari Rajamäki /sd (osittain)	Anni Sinnemäki /vihr
jäs.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Sakari Smeds /skl
	Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
	Timo Ihamäki /kok	Kari Uotila /vas
	Seppo Kääriäinen /kesk	Jukka Vihriälä /kesk
	Markku Laukkanen /kesk	Jorma Vokkolainen /vas
	Hanna Markkula-Kivisilta /kok	vjäs. Kari Kantalainen /kok
	Tuija Nurmi /kok	Mikko Kuoppa /vas
	Mauri Pekkarinen /kesk (osittain)	Mika Lintilä /kesk (osittain)
	Virpa Puisto /sd (osittain)	Pauli Saapunki /kesk (osittain).
	Ola Rosendahl /r	

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Arvo J. Kämppi.

VASTALAUSE

Perustelut

Valiokunnan mietintöön sisältyvä ehdotus elinkeinon- ja maataloudenharjoittajien matkakulujen ja päivärahojen vähennysten korottamisesta palkansaajien tasolle on perusteltu. Tosin lakiteknisesti johdonmukaisempi ja käytännön soveltamistilanteiden kannalta selkeämpi olisi ollut lakialoitteessa LA 68/2000 vp ehdotettu, palkansaajiin sovellettavaa säädöstekniikkaa paremmin vastaava malli, kuten valiokunnan mietinnön perusteluistakin ilmenee.

Esitys jättää kuitenkin kokonaan huomioon ottamatta tuloverolain mukaisen tulonhankkimistoiminnan eli muun muassa metsätaloudenharjoittajat ja freelancer-työntekijät.

Tässä suhteessa ehdotus kohtelee eri yrittäjäryhmiä epäneutraalisti. Esimerkiksi metsätaloudenharjoittajille aiheutuu aivan samanlaisia matkakuluja kuin liikkeen- ja ammatinharjoittajillekin, mutta heidän verotuskäytännön mukainen kaavamainen vähennyksensä olisi paljon pienempi.

Tämän vuoksi vastalauseessa ehdotetaan lakialoitteen LA 172/2000 vp mukaisesti vähennyskelpoisten kilometrikorvausten ja ns. yrittäjäpäivärahojen korottamista myös tuloverolain mukaisen tulonhankkimistoiminnan osalta. On huomattava, että sen enempää valiokunnan mietinnön kuin vastalauseenkaan ehdotus ei koske verovelvollisen asunnon ja varsinaisen työpaikan, esim. metsätilan, välisten matkakustannusten korvauksia.

Ehdotus

Edellä olevan perustella ehdotamme

että valiokunnan mietintöön sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään mietinnön mukaisina ja

että lakialoitteen LA 172/2000 vp pohjalta hyväksytään tuloverolain 31 § sekä voimaantulosäännös seuraavasti:

31 § (Uusi)

Luonnollisia vähennyksiä koskevat erityiset säännökset

Verovelvollinen saa sen lisäksi, mitä edellä on säädetty matkakustannuksina vähentää verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla vahvistaman työmatkasta saadun verovapaan päivärahan ja edellä mainitussa päätöksessä vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismääriä vastaavat määrät.

Edellä 7 momentissa säädetyn vähennyksen myöntäminen edellyttää ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä auton käytöstä tulonhankkimistoimintaan liittyviin matkoihin. Vähennyksen myöntäminen edellyttää lisäksi sitä, että työnantaja ei ole niitä erikseen korvannut.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2001.

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2000

Maria Kaisa Aula /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Markku Laukkanen /kesk

Seppo Kääriäinen /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Sakari Smeds /skl